

XXVIII. ÉVFOLYAM 6. SZÁM 2018.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK
SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

Kodály Zoltán
VIII. Magyar Kórusverseny

Kodály Zoltán VIII. Magyar kórusverseny (Sajtóközlemény)	3. oldal
Kodály Zoltán VIII. Magyar kórusverseny: Ünnepi megnyitó (Fekete Péter)	4. oldal
Köszöntés a Kodály Zoltán VIII. Magyar kórusverseny nyitókoncertjén (Kollár Éva).....	5. oldal
A Magyar kórusverseny eredményei	6. oldal
Hangverseny a Mátyás templomban (Kocsis Klára)	7-8. oldal
Hatvan szál ünnepi gyertya (Kocsis Klára)	8-9. oldal
Székelyföldön énekelt a Keszthelyi Helikon Kórus (dr Gárdos Lászlóné)	9-10. oldal
A népzene megjelenése Bárdos Lajos zenei elemző írásaiban I. rész (Fehér Anikó)	10-12. oldal
Az örökség életerő (Varga Evelin).....	12-13. oldal
Kóta Zene Világnapi Népzenei Koncert és Stafétaátadó Ünnepszeg Püspökladányban (Tányér József)	13. oldal
A pesarói hatyú halálára (Kocsis Klára)	14-15. oldal
A Bartók Béla Férfikar Buenos Airesben (Hoffner Tamás)	15. oldal
Keszthelyi nagy színes (Kocsis Klára)	16-17. oldal
Tehetséggondozás Kodály szellemében a hazai közoktatásban (K. Udvari Katalin)	17-18. oldal
Egy kis technika 135.	19. oldal

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAJÁN

a 65 éves KENESSEY LÁSZLÓ karnagyot	(1953. 11. 06.)
a 65 éves KÖTELES GYÖRGY karnagyot	(1953. 11. 30.)
a 70 éves HARTYÁNYI JUDIT karnagyot	(1948. 12. 09.)
a 70 éves BILLER ISTVÁN karnagyot, hegedűtanárt	(1948. 12. 01.)
a 70 éves dr SZABÓ SZABOLCS karnagyot	(1948. 12. 01.)
a 80 éves NAGY ALPÁR főiskolai tanárt	(1938. 12. 14.)
a 80 éves SZENDREI JANKA kórusvezetőt	(1938. 11. 14.)
a 85 éves KOCSÁR MIKLÓS Kossuth-díjas zeneszerzőt	(1933. 12. 21.)
a 90 éves TÓTH FERENC Liszt-díjas karnagyot	(1928. 12. 20.)

Szeretettel gratulálunk, további jó egészséget kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

90 éve született LENDVAY KAMILLÓ zeneszerző	(1928. 12. 28. – 2016. 11. 30.)
5 éve hunyt el SZOKOLAY SÁNDOR zeneszerző	(1931. 03. 30. – 2013. 12. 08.)
20 éve hunyt el FORRAI MIKLÓS karnagy	(1913. 10. 19. – 1998. 12. 26.)
30 éve hunyt el DORÁTI ANTAL karmester	(1906. 04. 09. – 1988. 11. 13.)
35 éve hunyt el MOLNÁR ANTAL zenetörténész	(1890. 01. 07. – 1983. 12. 07.)
40 éve hunyt el WERNER ALAJOS zeneszerző	(1885. 04. 16. – 1960. 09. 13.)

A KODÁLY ZOLTÁN VIII. MAGYAR KÓRUSVERSENY

November 15. és 18. között rendezte meg a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA a Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusversenyt, amelyen 11 kategóriában 27 énekar, összesen 1255 kórusénekes lépett dobogóra. A háromnapos programot a vasárnap délutáni Nagydíjverseny és a díjkiosztó zárta.

A kategóriákat a kórusok összetétele, létszáma és életkora szerint alakította ki a Kóta művészeti bizottsága, nemzetközi normák szerint. Ezen belül a versenyen az együtteseknek lehetőségük volt a kötelező mű nélküli (B), vagy kötelező művel nehezített (A) kategóriában indulni. A fellépőket egymást váltva két, egyenként öttagú zsűri pontozta, mindegyikben kiváló szakemberekkel: zeneszerzők és gyakorló karnagyok kaptak felkérést a munkára Magyarországról, határon túli magyar városokból és külföldről.

A zsűri a műsor összeállítása, a tiszta intonálás, a hangzásminőség, a kottahűség, a stílusismeret alapján alakította pontjait, ami alapján vasárnap, a déli órákban összeállt azoknak a kategóriagyőztes kórusoknak a névsora, amelyek a nagydíjért folyó versenyen indulhattak. Végül a kategóriagyőztesek közül hat együttes vállalta az újabb megmérettetést: a legkisebbek, a Kicsinyek kórusa csoportból a Fabriczius József Általános Iskola **Tátika Kórusa** Veresegyházról Énok-Nagy Levente irányításával, a gyerekkarok közül a **Lautitia Gyermekkar** Debrecenből, akiknek karnagya **Nemes József** a **Lautitia Ifjúsági Vegyeskarral** is pódiumra lépett az ifjúsági vegyeskarok legjobbjaként, az egyenmúkarokat az ajkai **Padragi Bányász Férfikórus** képviselte **Konyárné Grünvald Petra** vezetésével, a vegyeskarok „színeiben” **Szebellédi Valéria** fantasztikus **Vox Caelestise** versenyzett. A 2018-as nagydíjat a **Tutti Cantabile** énekegyüttes nyerte, amelynek művészeti vezetője **Lánczky Edit**.

A versenyzők az Arany és Ezüst diplomán kívül különdíjakban részesülhettek, például a kortárs vagy éppen az egyházi művek kiváló előadásáért, a gyerekkarok a kiemelkedően tiszta intonálásért vagy egy kimagaslóan megszólaltatott Kodály műért. Kiemelkedő versenyteljesítményért koncertmeghívásra is érkezett felajánlás.

A két karnagyi díjat **Szebellédi Valéria** és **Nemes József** nyerte el.

A zsűri hangsúlyozta a verseny rendkívül magas színvonalát is, amire az is utalt, hogy ezüst diplománál rosszabb minősítést egyetlen kórus sem kapott.

KODÁLY ZOLTÁN VIII. MAGYAR KÓRUSVERSENY ÜNNEPI MEGNYITÓ

Tisztelt Barátaim,

bevallom, nem tudom elfogódottság nélkül hallgatni a rádióból szóló kórusműveket, meghatódottság nélkül nézni a tévében, adott esetben a YouTube-on, a kórusmű-feldolgozásokat. Megilletődöttségem oka nyilván még gyermekkoromban keresendő, amikor magam is énekkaros voltam. Hogy lehet összehasonlítani egy gyermek énekkari emlékeit-élményeit egy komoly, mondhatni profi, kórus teljesítményéhez? – kérdezhetik. Nem lehet, természetesen, és nem is a teljesítményeket akarom összehasonlítani, hanem az élmény gyökerzetére keresek vissza. Az ének, az emberi hang – dallam és ritmus és szöveg hármasságával – valami olyan teljesség, amit nehezen lehet bármivel is kiváltani, helyettesíteni. És ami fontos volt akkor, ami megalapozta későbbi vonzódásomat a zene e területe felé, az elsősorban a közösségi élmény – hogy közösségben voltam, amikor az iskolai énekkarban énekelhettem, akár altot énekeltek velem, akár szopránt – e kettő között nem nagyon volt még számunkra más akkor –, a szólamommal is, az énekkar összességével is, közösségben, hátalattal szívvel fújtam a dalokat.

A hivatásos kórusok világa – természetesen, és még egyszer hangsúlyoznom kell –nem mérhető össze ezzel, annyival magasabb színvonalat képvisel, és annyival másabb az iránya és a célja. Egyben azonban mégis nagyon hasonlít a kettő, de lehet, hogy csak a számomra: a kóruséneklés is az együttlét – emellett a mindennapi lét – közös élményét és örömét fejezi ki, kínálja fel, adja át a hallgatóságának.

Ahogy én meg tudom ítélni, a kóruséneklés az egyik legtöbb fegyelmet és művészi alázatot megkövetelő megnyilatkozási forma. A pódiumon két-három – vagy sok – sorban álló, gyönyörű ruhákban gyönyörűségeket éneklő emberek nem önmaguk megvalósítására törekszenek. Illetve, úgy látják önmegvalósításuk lehetőségét, hogy ezt a közösségen keresztül tegyék meg. Ehhez nagyon kell szeretniük, amit csinálnak, az éneklést, az emberi hangot, az együtt megszólalni tudó emberi hangot, a sokféle hang eggyé formálódását, illetve egymásba fonódásait.

Az emberi hang, az emberi énekkhang, az éneklés ritmusa, a dallamok fegyelmezetté komponált

szárnyalásai – kitalálható-e ennél egyszerűbb formája az ember közösségi együtt-létezésének?

Ha messze tekintünk, akkor azt mondjuk, hogy a költészet kezdeti, ősi formáit is a munkadalok megjelenésével tudjuk definiálni. Az ember énekel, mert így formálta a munkát boldogsággá. Közelebről szemlélve ezt, a kórusművek megszólalása a boldogsággá formált emberi jelenlét. Lehet, hogy járatlan vagyok ebben a műfajban, de én még nem láttam, nem hallottam szomorúan éneklő kórustagokat – énekeljék nekem bár a világ legszomorúbb dalait, dallamait. Akár a népitáncban! A szemek mindig csillognak, az arcokon mindig áhítat és elhivatottság tükröződik. Az ember olykor azt hiszi, egyben attól fél, hogy a dallamok hangjain felemelkednek, akár az angyalok, fel az égbe ezek a hang-csodákat együtt létre hozni képes lények.

Akik azután, a próba vagy fellépés végén, persze, hazamennek, mint minden ember, ellenőrzik a gyermekeik másnapi leckéjét, megfőzik a másnapi ebédet, megisszák a meccs második fél idejét nézve a délelőtt behűtött sörüket, ha még maradt energiájuk, beleolvasnak egy könyvbe; vagy a kedvesükkal találkoznak, hogy egy mozi vagy színház rejtekében térjenek vissza evilági létezésükhöz. De előtte, ott fenn, a pódiumon, a dallamok szárnyain...

Látják, csak nem tudtam kikerülni az elfogódottságomat, amikor a kórusokról, a kóruséneklésről tűnődöm. Még akkor sem, ha tárgyilagosabb hírokat próbálok mostantól megpengetni, s nem untatom Önöket a személyes kórusélményeimmel. A Kodály Zoltán nevét viselő Magyar Kórusversenyt immár nyolcadik alkalommal rendezem meg – hároméves vetésforgókkal – a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége. Kodály Zoltánné, Péczely Sároltának, a verseny mindenkori díszelnökének, hála jár azért, hogy a huszadik század, de az egyetemes magyar zeneirodalom, egyik legjelentősebb zeneszerzőjének a nevét viselheti e nemes fesztiválversengés. Olyan emberéét, akinek a munkásságában jelentős részt képeznek a kórusművek.

A kóruszövetség felmenő rendszerű minősítésének betetőzése ez a verseny. Mit is értsünk ezen? Talán azt, hogy a most következő pár napban csak a jéghegy – de használhatnám a vulkán szót helyette, ha nem esnék a képzavar gyanújába – csúcását láthatja az érdeklődő közönség. Rengeteg kórus, sok-sok ember igyekezetének és együttes munkájának a végeredménye kerül föl az emelvényekre. Hány ember, hány csapat, kórus indult el a döntő felé – talán összeszámolta már valaki, de ennek az erkölcsi és művészeti hozadékát aligha lehet számokban kifejezni.

Szépséges percek, csodálatos dallamokat, jókedvű együtt-éneklést és az együttlét varázsának sokáig tartó visszhangozását kívánom Önöknek és magunknak – Önökben és magunkban –, amikor a Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusversenyt megnyitom.

Fekete Péter

kultúráért felelős államtitkár
Emberi Erőforrások Minisztériuma

KÖSZÖNTÉS A KODÁLY ZOLTÁN VIII. MAGYAR KÓRUSVERSENY NYITÓKONCERTJÉN

Tisztelt Vendégeik, kedves Énekesek, Kollégáink, – kedves Barátaink!

Több mint két évtizede, talán 25 évvel ezelőtt pattant ki az a gondolat, hogy nemzeti kórusversenyt kellene szervezni, mert szeretnénk lehetőséget adni hazai együtteseinknek, hogy széles szakmai fórumon, országos zenei ünnepen mutatkozhatnak be, és hogy

a legjobbak méltó jutalmat kapjanak művészi előadásukért.

A gondolatot a KÓTA Elnöksége és az akkori Művészeti Bizottság tagjai fölkarolták, és figyelmes előkészítő munka után valóra vált az álmunk, elindult a Kodály Zoltánról elnevezett Magyar Kórusverseny. Reménykedtünk benne, hogy a sikeres kezdet után további, hasonlóan színvonalas alkalmak tovább szolgálják majd a magyar kórusélet virágzását. Bízunk benne, hogy fölpezsdül az éneklő kedv, hogy egyre több együttes jön közénk egy olyan helyszínre, ahol csak nyerni lehet. Mert az ilyen örömnappal hatalmas lendületet ad a kórusoknak. A több hónapos szorgalmas munka után sokszorosan magasabb szintű produkció születik, amely megfényesíti az együttesek jövőjét. Kiderül, hogy megéri a sok áldozatos próba, alaposabban fölkészülünk, figyelünk, segítünk egymásnak, egyre szebben énekelünk, - végül pedig egyre jobban szeretjük egymást, a karnagyunkat, az éltető, élményt adó muzsikát.

Ma már a VIII. verseny kapujában állunk, és „várjuk az új magyar csodákat”. Köszönjük a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségének, hogy ismét vállalta a szervezés kemény munkáját, köszönjük a versenyt támogató szervezeteknek a jelentős szakmai és anyagi segítséget.

Legyen tehát büszke minden kórus, amelyik részt vesz ebben a nemes versengésben, és folytassa azt, amitől gyermek és felnőtt énekes boldogabb lesz. Legyen büszke az együttesére minden karnagy, legyen büszke az iskolája, vagy a támogató intézménye!

Zengjen tehát az énekszó! „Hegyek-völgyek között zengedezve járjunk!” Évezredek óta tudjuk, hogy a muzsikának varázsereje, a dalnak titka van, de senki nem fogalmazta meg ezt olyan szépen, mint Babits Mihály A 2. ének című versében.

„...És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.”

Reméljük, hogy a kedves közönségnek, és főként a tisztelt zsűri tagjainak szép a lelkében az ének, és így szépnek hallják majd a kórusok énekét is.

A zsűrinek jó munkát, a kórusoknak örömteli, sikeres muzsikálást kívánunk!

Kollár Éva

a KÓTA tiszteletbeli elnöke, a verseny alapítója

A MAGYAR KÓRUSVERSENY EREDMÉNYEI

Kategória megjelölése		A kórus neve	Karnagy	Pont	Diplo- ma	Díj
B1	Kicsinyek Kórusa és Gyermekkarok	Kiskunfélegyházi Batthyány Lajos Ált. Isk. AMI Kicsinyek Kórusa	Nagyné Mészáros Erika Éva	84,4	ezüst	
B1	Kicsinyek Kórusa és Gyermekkarok	Rókus Gyermekkar, Szeged	Dr. Liptákné Klement Ágnes	91,5	arany	Kategóriagyőztes
B5	Vegyeskar	Hunyadi Véndiák	Sebestyénne Farkas Ilona	81	ezüst	
B5	Vegyeskar	Arte Semplice Kamarakórus	Heltai-Duffek Ildikó	87,5	ezüst	
A1	Kicsinyek kórusa	Gödöllői Erkel Ferenc Ált. Isk. Kicsinyek Kórusa	Sándor Lívia / Somogyiné Kovács Andrea	88,5	ezüst	
A1	Kicsinyek kórusa	Szent Efrém Görögkatolikus Ált. Isk. és AMI Szivárvány Gyermekkar	Deli Gabriella	88,75	ezüst	
A1	Kicsinyek kórusa	Fabriczius József Ált. Iskola Tátika Kórus, Veresegyház	Énok-Nagy Levente	90,13	arany	Kategóriagyőztes
A2	Gyermekkarok	Andor Ilona Gyermekkar	Tamási Kinga Johanna	85,25	ezüst	
A2	Gyermekkarok	Kodály Zoltán Gyermekkórus	Pörneki Attila	87,5	ezüst	
A2	Gyermekkarok	Jubiláte Nagykórus	Dávid Krisztina	92,83	arany	
A2	Gyermekkarok	Gödöllői Erkel Ferenc Ált. Isk. Gyermekkara	Somogyiné Kovács Andrea / Szalárdiné Szondy Adrien	92,88	arany	
A2	Gyermekkarok	Bartók Gyermekkar, Győr	Hauí Lóránt	95,13	arany	
A2	Gyermekkarok	Lautitia Gyermekkar	Nemes József	97,5	arany	Kategóriagyőztes
A3	Leánykarok	Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium Nőikara	Tőkés Mária Tünde	92,5	arany	Kategóriagyőztes
A4	Ifjúsági férfikar	Piarista Gimnázium Vörösmarty Diákkórusa	Melegh Béla	93,1	arany	Kategóriagyőztes
A5	Ifjúsági vegyeskarok	Clarus Cordis Ifjúsági Vegyeskar	Orosz Erzsébet	86,5	ezüst	
A5	Ifjúsági vegyeskarok	Kecskeméti Református Gimnázium Psalmus Kórusa	Jámbor Zsolt	94,25	arany	
A5	Ifjúsági vegyeskarok	Lautitia Ifjúsági Vegyeskar	Nemes József	95,63	arany	Kategóriagyőztes
A6	Egynemű kórusok (nőikarok és férfikarok)	Bárdos Lajos Nőikar, Tatabánya	Szeimann Zsuzsanna	81,88	ezüst	
A6	Egynemű kórusok (nőikarok és férfikarok)	Padragi Bányász Férfikórus	Kanyárné Grünvald Petra	90,5	arany	Kategóriagyőztes
A7	Kamarakórus	Sonitus Scarbantiae Nőikar	Harcz Katalin	83,9	ezüst	
A8	Vegyeskarok	Pannon Voices	Vinczeffly Adrienn	90	arany	
A8	Vegyeskarok	NAGYKANIZSA VÁROS VEGYESKARA	Cseke József	90,7	arany	
A8	Vegyeskarok	Concordia Vegyeskar	Stubendek István	91	arany	
A8	Vegyeskarok	AMADEUS	Réger Mónika	94,2	arany	
A8	Vegyeskarok	Vox Caelestis	Szebellédi Valéria	99,25	arany	Kategóriagyőztes
A9	Énekegyüttesek	Tutti Cantabile	Lánczky Edit	95,13	arany	Kategóriagyőztes

Ünnepelt a KÓTA

HANGVERSENY A MÁTYÁS TEMPLOMBAN

Nemzeti ünnepünk, október 23-a tiszteletére idén is hangversenyt adott a KÓTA a budavári Mátyás templomban a neves nap estéjén. Már megszokhattuk, hogy ezeknek a zenés megemlékezéseknek – bár lényegüket és céljukat tekintve minden évben azonos a céljuk, vagyis a méltó emlékezést szolgálják –, azonban – hála a szervező KÓTA-nak – minden egyes évben más-más felhangja van ezeknek a rendezvényeknek, ezért más-más miatt maradnak emlékezetesek.

Az idei Mátyás templombeli ünnepi hangverseny valószínűleg két dolog miatt marad emlékezetes az utókor számára. Az egyik zenei természetű. Vagyis idén olyan kórusok léptek fel, amelyek talán kevésbé állnak a reflektorfényben, ugyanakkor magas esztétikai, zenei színvonalon énekelnek, bizonyítva, hogy még mindig számtalan gyöngyszemet lehet elővarázsolni a hazai kórusélet gazdag kincsestárából. Külön érdekessége volt az idei rendezvénynek, hogy a fellépő kórusok egyike – a budapesti **Erkel Ferenc Vegyeskar** – meglepően, sőt csodálatra

méltóan hosszú ideje fennáll, ami a jelenkor kórusépítő nehézségeit figyelembe véve önmagában is hatalmas értéket képvisel. Mondhatni egyenesen kultúrkinccs egy nyolcvan éve fennálló hazai kórus.

A másik, ami miatt emlékezetes marad ez a hangverseny, az **Tóth Ferenc** Liszt-díjas, Magyar Érdemrend lovagkeresztjével kitüntetett komlói karnagy ünnepi beszéde. Kilencven esztendejével kétségkívül ő a hazai karnagyok egyik doyenje. Ám igazából emlékezetes és szív-bemarkoló, sőt egyenesen megrázó az emlékidézése volt, hiszen hiteles tanúként nemcsak szemtanúja, hanem tevőleges résztvevője is volt az ötvenhatos eseményeknek. Ötvenhatról majd mindenkinek vannak személyes emlékei, ám ő ennél többet is látott, mert abban az időben a kóruséletet, a kultúrát alakító erők sűrűjéből, az ország kulturális irányítóközpontjából, a Kossuth térről, a legfelsőbb szintről láthatta és élhette át aktív közreműködőként az eseményeket, a történéseket.

A Himnusz közös éneklése és Mindszenty Zsuzsánna, a KÓTA elnökének köszöntője mellett – aki a 90. születésnapját ünneplő **Tóth Ferencet** köszöntve emlékezésének döbbenetes erejét emelte ki –, ezért érdemes **Tóth Ferenc** ott elhangzó gondolatébresztő szavaiból, élményeiből néhányat felidézni. Kodályhoz, karnagyi tevékenységéhez fűződő emlékeit idézve szólt a „szabad nép tesz csuda dolgokat” igazságáról, ötvenhat és nyolcvankilenc párhuzamba állításáról, az ezeknek az eszményeknek elárulása miatt Európára leselkedő veszélyről. A bartóki „Levél az otthoniakhoz” gondolatiságán át a jelenkor „öngyilkos Európa”-jáig ívelt mondanivalója, a család, a becsület, a szabad ország, a szabad Európa egymással összefüggő erkölcsi példamutatását ragyogtatva fel a hallgatóság számára. Saját ötvenhatos Kossuth téri élményei pedig – abban az időben minisztériumi dolgozóként közelről élhette át és cselekvőleg segíthette is a sebesült forradalmárokat, szabadságharcosokat – hatalmas megjelenítő erővel idézték fel az eseményeket. „Mindezt nem szabad feledni, hűnek kell maradni a gyökerekhez, a becsület, a család és a haza hármas követelményéhez”, emelte ki **Tóth Ferenc**.

A fellépő kórusok most is a fokozatosság elvének jól bevált egymásutánjában követték egymást. Először a budapesti **Lázár Vilmos Általános Iskola Harmónia Gyerekkara**, a legkisebbek énekeltek, **Paár Julianna** vezényletével. Számomra a legmeghatóbb a Mária, Mária keresztény népének előadása volt, talán azért, mert a régi dallamvilág és a kedves gyerekhangok szerencsésen találtak egymásra. A kisiskolások karnagya bátran merített a gazdag kórusirodalomból: **Halmos László**, **Delibes** és a gyerekek nagy kedvence, **Gryllus Dániel** egy-egy művét is megszólaltatták, kellemes üde hangzású együttesként.

Őket követte az ugyancsak budapesti **Dalinda Énekegyüttes** – **Paár Julianna**, **Tímár Sára** és **Orbán Johanna** –, a három ifjú leány szólója a népi éneklésből adott izellítőt, megmutatva, hogy a fiatalok körében igenis hagyományként tovább él a népdal és a népi éneklési mód.

A szegedi **Tömörkény István Gimnázium és Művészeti**

Szakgimnázium Énekkara *Dohány Gabriella* vezényletével Kodály jól ismert 150. genfi zsoltárát és Semmit ne bánkódjál kórusművét adta elő, ezenkívül hallhattuk Bárdos Vörösmarty Mihály versére írott Erkel Szózatát is. Örömmel fülelhettünk, mert újdonságként ez utóbbiban nem az ünnepeken megszokott Szózat, hanem Erkel Szózata hangzott el, Bárdos sajátos stílusában, harmonizálásában.

A felnőttek, a „nagyagyúk” most is a végére maradtak: A **Vass Lajos Kamarakórus** és a budapesti **Erkel Ferenc Vegyeskar**. Az előbbi vezetését nemrégiben vette át *Somos Csaba* karnagytól *Kocsis-Holper Zoltán*, úgyhogy érdeklődéssel, kíváncsian figyelhettük, miben változott a **Vass Lajos Kamarakórus** előadói stílusa kitűnő karnagy elődjéhez képest. Megnyugvással nyugtázhattuk, hogy a neves kamarakórus továbbra is töretlen, rendkívül magas színvonalon, a bibliai mélységeket is meggyőző erővel, árnyalt zeneiséggel szólaltatja meg a műveket az energikus, fiatal új karnagy, *Kocsis-Holper Zoltán* intésére. Tóth Péter Ó Salutaris hostia, Liszt Ferenc Salve

Regina és Bárdos Lajos *Az Úr érkezése* című művét átütő erővel, óriási tapsot aratva adták elő.

Az utolsóként fellépő budapesti **Erkel Ferenc Vegyeskar** számos érdeme mellett arról is nevezetes, hogy az ország legrégebben fennálló kórusai közé tartozik, nyolcvan évvel ezelőtt alapították. *Cseri Zsófia*, a karnagyuk bátran válogatott a kortárs szerzők művei közül: Schmidt, Bella Máté és Orbán György egy-egy művét adták elő a régi jól összeszokott kórusokra jellemző megnyugtató, kiművelt zenei hangzás jegyében. A kiérdemelt, hatalmas taps ez esetben se maradt el.

A hangverseny zárásaként az Egressy Béni által megzenésített Szózatot közösen énekeltük el a résztvevő kórusokkal. A rendezvényt az MMM, az NKA és az Emberi Erőforrás Minisztériuma támogatta.

Kocsis Klára

HATVAN SZÁL ÜNNEPI GYERTYA

Hatvan évvel ezelőtt alakult meg a mára európai hírű Pécsi Kamarakórus. Ebből az alkalomból jubileumi hangversenyt adott az együttes október 27-én Pécsen a Lyceum templomban. Hangverseny helyett talán helyesebb hangversenyeket írni, hiszen voltaképpen két részből álló hangversenysorozatról van szó, amelynek az első felét, az „orgonás” részt most a Lyceum templomban tartották meg, a második fele más műsorszámokból összeállítva pedig jövő március 20-án a pécsi Kodály Központban lesz, ahol zömében nagyszabású és zenekari kíséretes művek hangzanak majd el a kórus előadásában, a Pécsi Filharmonikusok közreműködésével. Ám mindkét rendezvény karnagya a Kossuth- és Liszt-díjas professor emeritus Tillai Aurél.

Kétségtelen, több olyan együttesünk is van idehaza, amely nem hatvan, hanem akár nyolcvan vagy száz, vagy akár ennél is régebben alakult meg, és rájuk is igen büszkéek vagyunk. De Magyarországon a **Pécsi Kamarakórus** az egyetlen, amelynek élén hatvan éve egyhuzamban ugyanaz a karnagy, *Tillai Aurél* áll. S ez a hat évtizednyi állandóság lehet az egyik oka annak, hogy mára Európa-szerte elismert különösen magas színvonalú kórusa fejlődött ez az együttes.

Noha a fent említett elsőségükön kívül másra is joggal lehetne büszke ez a kórus – például arra, hogy több mint ötven rangos elismerő külhoni és hazai díjat gyűjtött össze a hatvan évben, és az első pécsi Európa Cantat Magyarországra vonzása valamint a Pécsi Kamarakórus Fesztivál megalapítása is ennek a kórusnak és karnagyának az érdeme –, ám éppen különlegesen magas színvonaluk miatti szerénységük folytán érdemeik sokasága és kiválóságuk nagysága nem mindenki számára nyilvánvaló. Holott, hogy a számtalan elismerő kritika közül, amellyel eddig őket illették, csak egyet említsek, például a Kodály-CD-jük megjelenésekor azt írták

róluk, „ez a kórus a Kodály művek etalonja”.

Egy ilyen különösen magas színvonalú, csak elnevezésében amatőr kórus esetében aligha lenne értelme egy jubileumi hangversenyen elhangzó valamennyi művet egyenként kritikailag értékelni, mivel csak a „legjobb” és a „legeslegjobb” jelzők közül választhatna a kritikus. Ezért inkább arra hívnám fel a figyelmet, hogy mostani hangversenyük darabjaira ne csupán ennek a hatvan évnek hangzó közösségi albumaként, ne csupán a kórus eseményekben bővelkedő, színes zenei krónikájaként tekintsünk, hanem szakmai fejlődésük naplóját és karnagyuk ízlésformáló erejét, vonzódásait is lássuk meg az elhangzott kórusművekben. Azokat a követésre méltó értékeket, amelyek egy kórust ilyen kiválóvá képesek formálni.

Akkor nézzük, mi is hangzott el ezen az esten. Elsőként mi mást is énekelhettek volna, mint Monteverdi egyik művét (Christe, adorus te – Imádunk téged), amely rögtön a kórus 1958-as megalakulásakor az eléjük gördített politikai akadályok hősi időszakát idézte, ugyanis akkori első, Monteverdi-madrigálokból álló műsorukat azonnal be akarták tiltani – ez szerencsére karnagyuk furfanggossága miatt nem sikerült –, „reakciós”-nak, „polgári”-nak titulálva – Monteverdit. Aztán hallhattuk Schütz Luther Márton szövegére írott Verleih uns Frieden – Adj kegyesen békét című művét, majd a műsorban központi szerepet betöltő Bach alkotásainak egyikéből, a h-moll miséből hangzott el a barokkban szokatlan harmóniákban bővelkedő Crucifix tétel. Ezt a művet 1968-ban énekelte először a kórus a Lukács-év tiszteletére. Majd újból Bach művet következett, a két fuvalára, csellóra és orgonára írott Gloria.

Az esten Hoppál Péter volt államtitkár, Pécs város és vidéke országgyűlési képviselője köszöntötte a hajdani kórustársait. Róla tudvalevő, hogy őt bensőséges kapcsolat fűzi a Pécsi Kamarakórushoz, hét évig maga is énekelt benne. Megindultan méltatta a kórus és karnagya érdemeit, kiemelve, hogy a pécsi kórusiskola „mediterrán hangzásvilágú” vezérhajójáról van szó, amely „a zivataros időkben a dac és a kiállás” gyönyörű példáját adta, miközben sorra elhozták az európai versenyek legrangosabb díjait, hazánk dicsőségét gyarapítva.

Hoppál Péter dicsérő szavai nyomán eszembe idéződött, hogy eddig már hányan és hányféleképpen próbálták ezt a kórust fölcimkézni, beleilleszteni kis magyar glóbuszunk értékvilágába. A Kádár-korszakban rejtett ellenérzéssel viszonyultak hozzá, rá-

sütötték, hogy nem magyaros a hangzásvilága, miközben a Nyugat éppen a Kodály művek hiteles etalonját ünnepelte benne. Csak azért, hogy a kórus külföldi, nyugati elismerő kritikáinak értékét csökkentsék, idehaza „nyugatias, idegen hangzásvilágú”-nak titulálták, s ez jó ürügy volt arra, hogy kissé idegen testként kezeljék idehaza (értsd: idehaza ez a kórus nem kapta meg a többi kórus kiváltságait, olyannyira nem, hogy a Magyarországon első Kodály-CD-t is Franciaországban kellett a kórusnak megjelenítenie, itthoni támogatás híján). A következő, oldottabb időszakban, vagyis a vasfüggöny felhúzását követően, már barátságosabb és elfogadóbb légkörben „pannon hangzásvilágú”-nak értékelték. Most pedig, ahogy Hoppál Péter mondta, „mediterrán hangzásvilágú”-nak tartják. Na most nyugati vagy pannon vagy mediterrán? Ezek az egymásnak igencsak ellentmondó címkek is jelzik, még mindig nincs a helyén ennek az egy fejjel kimagasló kiváló kórusnak a megítélése. Mindenesetre tapasztalatból tudjuk, hogy még a szerénység ellenére sem könnyű az átlag fölé magasodni, különösen egy fejjel kimagasodni a mű-

vészi életben.

Hoppál Péter meleg méltató szavai után ismét Bach mű következett: az első felesége halálára komponált, szintén szokatlan harmóniavilágú g-moll fantázia, amelyet **Tóka Ágoston** szólaltatott meg orgonán, majd a nagy romantikus Mendelssohn *Wie der Hirsch schreit...* (Mint a szarvas a tiszta vízre...) kezdetű 42. zsoltárát hallottuk. A karnagy **Tillai Aurél** választása most se véletlenül esett erre a műre, hiszen ezt a zsoltártémát a zeneszerző **Tillai Aurél** is feldolgozta az egyik művében. Időrendben közeledve korunkhoz, ezután Elgartól két művet hallhattuk, a *Lux aeternát* (Örök világosság fényeskedjék), amelyet tragikusan elhunyt szeretett kórustársuk, Gesztesi András tiszteletére énekeltek, és az *Ave Verum Corpus* (Üdvözlégy, Szent Test). A múlt század nyolcvanas éveinek népszerű angol posztmodern szerzőjétől, Ruttertól a *Candellight Carol*t hallhattuk, az 1933-ban elhunyt késő romantikus német szerzőtől, Elertől pedig 66 tételes korálimprovizációi közül kettőt adott elő a kórus, illetve Tóka Ágoston, hajdani angolszász és német kalandozásaikra emlékezvén.

Tillai Aurél zeneszerzői repertoárjából ez alkalommal bemutatóként minap befejezett *Missa secundájának Sanctus-Benedictus* tétele következett. Végül Orbán György Babits-fordítására épülő, középkori dallamokat feldolgozó *Mundi renovatiójával* és a kórus által nagyrabecsült, pécsi kötődésű Kodály Zoltán szárnyaló 114. genfi zsoltárával zárult a jubileumi koncertsorozat első része.

Kocsis Klára

SZÉKELYFÖLDÖN ÉNEKELT A KESZTHELYI HELIKON KÓRUS

2018. szeptember 27-30-ig Székelyföld szívében, Székelyudvarhelyen jubileumi kórustalálkozón vett részt a **Helikon Kórus** 36 tagja.

Az erdélyi várost 2010 óta TESTVÉRVÁROSI kapcsolat fűzi Keszthelyhez. A kulturális együttműködés már korábban kezdődött, és napjainkig jól működik.

2017-ben a Helikon Kórus megalakulásának 30. évfordulójára kórusunk meghívta a székelyudvarhelyi **Balázs Ferenc Kórust** a jubileumi koncertre. Az akkor együtt töltött négy nap gazdag programja, az ünnepi hangverseny sikere, a baráti beszélgetések megalapozták az újbóli találkozást.

2018-ban az 50 tagú székelyudvarhelyi kórus ünnepele megalakulásának 90. évfordulóját a szeptember 29-én megrendezésre került jubileumi hangversenyen. A **Helikon Kórus** erre az ünnepségre kapott meghívást, amelyen támogatóink és a kórustagok áldozatvállalásának segítségével sikerült részt vennünk.

A Székelyudvarhelyen töltött napok fénypontját a 90 éves **Balázs Ferenc Kórus** jubileumi hangversenye jelentette a Művelődési Házban. A koncert előtt megtekintettük az ünnepelelt kórus sok-sok tárgyi emléket felsorakoztató értékes kiállítását. A város, a megye politikai és kulturális vezetőinek, a sok-sok támogató intézménynek, a magánszemélyeknek a köszöntéseit az ajándékok átadása, majd az emlékszalagok feltűzése követte.

Közben egymást váltották a fellépő kórusok: a jubiláló **Balázs Ferenc Kórus** (nevét a kórust 20 éven át vezető zenetanár, népdalgyűjtő, karnagyáról kapta), karnagy: **Dr. Orosz-Pál József**, a **Szovátai Intermezzo Kórus**, karnagy: **Fülöp Judith** és a **Keszthelyi Helikon Kórus**, karnagy: **Kendeh Gusztávné**.

A jubiláló kórus műsorában a névadó Balázs Ferenc, Csiki Boldizsár népdalfeldolgozásai mellett szép egyházi művek szerepeltek:

Halmos : 97. zsoltár, Grell: Isten, jóságod, Lotti: Regina Coeli, Boldogasszony Anyánk kezdetű egyházi ének.

A **Helikon Kórus** műsora: J. S. Bach: Korálfel-

dolgozások, Kodály Zoltán: 121. genfi zsoltár, Karai József: Kodály szavai – kánon, Tillai Aurél: Dicsőült helyeken (szólót énekel **Varga Zsuzsa**, zongorán kísért: **dr. Pusztainé Puskás Zsuzsanna**), Bárdos Lajos – Petőfi Sándor: Március és Karai József: Csillagok, csillagok c. népdalrapszódia (szólót énekel: **Markóné Rigó Krisztina**)

A jubileumi koncertet a kórusok közös éneke zárta Bárdos Lajos: Tábortűznél, és Kodály Zoltán: A szép énekszó műzsájához című műveivel. Az összkari művek elhangzása után a közönség állva, hosszan tartó tapsal köszöntö meg az est zenei

élményét. Ezt az emlékezetes szép napot egy közös vacsora zárta le a közeli Park Étteremben. Emléklül egy igényes, tartalmas jubileumi Emlékkönyvvel, és sok kedves, igaz baráttal lettünk gazdagabbak. Reménykedünk abban, hogy a két kórus barátsága majd tovább erősíti a két város kulturális kapcsolatát.

A koncert nyújtotta zenei élményen túl felejthetetlen a gyergyói – medencén keresztül a Gyilkos-tóhoz és a Békási-szoroshoz tett kirándulás. A „Gyilkos”-tó medréből kiálló megkövesedett fenyőcsonkok látványát a tó körüli égbe meredő hegycsúcsok is fokozták. Az egyre sűrűsödő fenyőerdők között kanyargó szerpentinén csakhamar az út egyik legmegragadóbb, legmaradandóbb természeti ritkaságához, a Békási - szoroshoz érkeztünk, ahol gyalogoltunk kb. 1,5 km-t. A sziklafalak között bandukolva érezhettük, hogy „Te ember, mily picinyke vagy, ne feledd, a természet mindig fölötted áll!” Kissé elcsendesedve folytattuk utunkat - a buszból még csodálhattuk a mellettünk szaladó hegyi patakokat, s közben hallgattuk Zólya Attila – a helyi kórus kiválóságának -történeteit, erdélyi legendáit, góbés vicceit.

Mádéfalván a felújított emlékműnél a Szózat, és a Székely himnusz eléneklésével tisztelegtünk a több száz éve kegyetlenül legyil-

kolt székely katonák emléke előtt.

A Csíksomlyói Kegyetemplom meglátogatása kísérőnk meglepetése volt. Rövid elmélkedés, elcsendesedés után két kórusmű eléneklésével, és az itt különös tartalommal bíró „Boldogasszony Anyánk” című népi egyházi ének előadásával búcsúztunk.

A beszámoló végén a jubileumi koncert emlékéit idézem: a **Helikon Kórus** műsorának legnagyobb sikerét Bárdos Lajos „Március” című művének előadásával aratta. Petőfi Sándor „Márciusi ifjak” című versének megzenésített sorai: „...Bárki is a dicsőség, A hazáé a haszon!” – egy évszázad után is aktuálisak. Erdély szívében a szabadságról énekelni nem mindennapi élmény! A távoli Székelyudvarhelyen még jobban átérezhettük Székelyföld üzenetét:

„Vagyunk – Maradunk - Őrizzük A Magyar Nyelvet, A Magyar Dal Szeretétét!”

Erőt, egészséget, töretlen hitet kívánunk ehhez a nemes feladathoz!

*Dr. Gárdos Lászlóné
a Helikon Kórus tagja*

„Valami nagyon tiszta, friss levegő...”

A NÉPZENE MEGJELENÉSE BÁRDOS LAJOS ZENEI ELEMZŐ ÍRÁSAIBAN

I. rész

Bárdos Lajos munkásságának jelentős része kapcsolódik a magyar népzenehez. Vonatkozik ez műveire, de ismeretterjesztő és tudományos írásaira is. Születésének 120. évfordulójához közeledve írásomban ezeket a gyökereket tárom fel. Azt vizsgálom, hogyan érvényesül, mi módon jelenik meg ebben a hatalmas életműben a magyar népdal.

Segítségemre van az a tény, hogy bár Bárdost személyesen nem ismertem, de kedves kollégájának, egykori tanítványának, Nagy Olivér zeneszerzőnek tanítványa lehettem.

Bárdost Harmat Artúr, a kor kiváló egyházzene-sze hívta annak idején a Zeneakadémiára tanítani. Jóval később ugyanezt tette Bárdos Nagy Olivérral. Az orosz frontot is megjárt, kitűnő humorát soha el nem veszített tanár már a cserkészetből ismerte Bárdost. Majd gimnáziumi tanítványa lett, ahol az énekórákon Bárdos „elemezve tanította a népdalokat”. Nagy Bárdos útmutatása alapján végezte munkáját, nemcsak a népdalokat, de minden más is elemeztünk. A zene lényegére figyeltünk. Bárdos alapján tanított minket a szolmizációs szótagokkal

megnevezett modális hangsorokra, majd ezen túl a zeneelmélet rejtelmeire. Összhangzattani belső titkok virtuóz kibontása jellemezte óráit. A főként Amerikában alkotó híres orosz zeneszerző nevét már akkor Stravinsky-nak ejtette, amikor mi még bőszen tanultuk a cirill betűket és a név végére illett volna a lágy j-t odatenni. (Hogy miért mondta ezt a Bárdos tanítvány, csak később tudtam meg, amikor elolvastam Bárdos írását ezzel kapcsolatosan: „A zeneszerző 1909 óta Nyugaton él, és neve mindig latin betűkkel jelent és jelenik meg: Stravinsky.”)

Elragadtatással mesélt Nagy Olivér arról a Zsoltárszimfónia előadásról, melynek magyarországi bemutatóján ő maga is részt vett, Bárdos vezénylete alatt. Az sem volt ritka, ha – szintén Bárdoshoz hasonlóan – némi malíciával szólta oda a háta mögé, az általa diktált összhangzattan példát játszó diáknak: tegye a jobb keze hüvelykujját egy centivel balra... „Muzsikáljunk énekelve!” – emlékezik vissza Nagy Olivér mesterének legfontosabb tanácsára.

Bárdosnak jónéhány tanítványával beszélgettem. Valamennyien a tanár-faragó megszállottat látták benne, aki mindent megtett azért, hogy a zenetanulás ne gyötrelme, hanem öröm és élvezet legyen. Ilyen emlékeket hallottam:

Bartalus Ilona zenetanár, televíziós szerkesztő: „Bárdos az ihlet és logika nagy ötvözője, tanári példakép. Ő a tanárok tanára és a pontosság szobra volt. Bármilyen közepszerűek vagy készülletlenek voltunk,

hatalmas tudásával „leszállt” közénk és szórta ránk zseniális felfedezéseit. Rengeteget tanultunk tőle.”

Erdei Péter karnagy, egyetemi tanár: „Ő az első perctől kezdve tanárt akart faragni belőlünk. A zeneelmélet órákat úgy építette fel, hogy az óra elején az osztályból 3-an 4-en az előző óra anyagából kiselőadásszerűen a többieknek referáltak, gyakorlatilag tanítottak. Micsoda fantasztikus gondolat! Megtanított egy új zeneelméleti jelenséget, azt mi hazavittük, elmélyítettük, és a következő órán néhány kiválasztott diák beszámolt róla.”

Mohayné Katanics Mária karnagy: „Werner Alajos, Lojzi atya, gregoriánt tanított az egyházzenei szakon, reverendában járt, hosszú fehér haja volt. Ő volt a Lélek a magunk között Szentháromságnak nevezett társulatban, ahol Harmath Artúr volt az Atya és Bárdos a Fiú.”

Papp Károlyné Papp Zsuzsa karnagy, zenetanár: „Emlékszem, egyszer egy népdalt elemeztünk. A hangsorhoz érve megkérdeztem, miért nem repentaton? Erre akkor nem válaszolt, de a következő órákon mindig elém tett néhány különleges hangsorú népdalt és választ várt a hangsorokra vonatkozóan. Láttam, hogy ez engem foglalkoztat és ezzel az érdeklődésemnek megfelelően irányt szabott.”

Sebestyenné Farkas Ilona karnagy, zenetanár: „A Mátyás templom kórusának, amelyet Bárdos Lajos vezetett, tizenöt évig tagja voltam. Bárdos mindig azt énekelte nekem, évődve: Farkas Ilka bő szoknyája...”

Sapszon Ferenc karnagy: „Egyszer egy ... nehéz pillanatban véletlenül találkoztam Bárdossal, valahol a Metróban. Kérdezte, hogy vagyok, mire elmondtam, milyen események vannak körülöttem. Ekkor átölelt és mondott néhány felejtethetetlen szót: Tudod, volt olyan időszak, amikor ezt a „BL”-t el akarták távolítani a köztudatból. A rádióban letörölték az összes felvételemet, összefogtak ellenem. Arra gondolj mindig, hogy ezekről, akik téged bántanak már rég senki nem fog tudni semmit, amikor téged ismerni fognak. Úgyhogy mindent csinálj nyugodtan ugyanúgy, mint eddig.”

Tillai Aurél karnagy: „És mennyi játékos mozdulat! Amikor megmutatta, hogyan szalad pipiskedve ángyi a Szeged felől-ben a hatalmas léptű bácsi elől! Vagy a Patkóéknál codájában milyen az a fitymáló vállrándítás, hogyan lopakodik a bírósági kutya a zsíros gombóc felé, majd sívalkodva menekül a Magos a rutafá-ban, milyen is a félrevágott virágos kalap, a rátartó leány, vagy a könyörgés halálfélelemben a Libera me-ben.”

Mennyi szójáték, tréfa, csattanós poén színesítette ezeket a különben nagy koncentrációt igénylő próbákat, amelyeken persze rengeteget tanultunk tőle: kifejezés és kiemelés, fokozás, gyorsítás, csúcspont, kontrasztok, ívek, árnyalatok. De mindig a tartalom szolgálatában.”

Thész Gabriella karnagy: „Szerette a gyerekeket és szerette a zenét. Így a gyerekek is megszerették őt, és őrajta keresztül a zenét. Ez a Bárdos tanár úr féle bűvös háromszög lényege.”

Kocsárné Herboly Ildikó karnagy, zenetanár: „Bárdos tudása lenyűgöző. A házi feladatainkat fordítva, fejjel lefelé olvasta. Akkor azt hittük, ez micsoda nagy tudás, de amikor én magam is már tizenöt éve tanítottam a főiskolán, ugyanígy csináltam. Teljesen meg lehet ezt tanulni, még a C-kulcsokban való olvasást is. Kétszólamú ellenpontot is ellenőriztem visszafelé olvasva... Bárdos humora felledhetetlen volt. Amikor mondott egy faviccet, mert ezeket nagyon szerette, akkor úgy tett, mintha be akarna bújni a tábla mögé... Mi olyan szerencsések voltunk, hogy négy éven át hozzá jártunk, láttuk azt a csodálatos koncepciót, amivel tanított, amit aztán mindannyian tovább vittünk. Mindent számonkért, nem volt improvizálás, rendben és terv szerint halad a munka.”

Bárdos Lajos ősei a Borsod megyei Lénárdarócon éltek, a név a faluban igen elterjedt. Bárdos nemcsak egy kis kötetnyi népdalt ajánlott a falu népének, de személyesen is segítette őket, részt vett a település kulturális eseményein. Egy ilyenre emlékezve írja a krónikás: „...ekkor avatták fel a kopjafa szomszédságában lévő római katolikus templom falán elhelyezett emléktáblát, amely egy másik Bárdos nevű személynek, a Bárdos-családok Deák ágából származó, 1898. évi budapesti születésű Lajosnak állít emléket. Bárdos Lajos zeneszerzői, karnagy, zenetörténeti és -tanári munkásságával öregbítette a Bárdos-családok hírnevét. 1947-ben részt vett az akkor első alkalommal rendezett lénárdaróci ünnepségen, és vezényelte a Bárdos nevékből álló 60 tagú kórust, majd az esti nótázáskor a daróci dalokból lejegyzett néhányat. Az ünnepi ebéd elfogyasztása után kultúrműsor szórakoztatta a résztvevőket, majd este vidám táncmulatság zárta a nagy napot.”

Bárdos Lajos 10 éves korában kezdett el hegedülni, kötelességszerűen, követve a szülői parancsot. 17 évesen jószerivel egy véletlennek köszönhetően ejti rabul a kamaramuzsikálás, hamarosan brácsázni is megtanul. Megérinti a zene hatalma. Ezzel a mélyvonós hangszerrel jelentkezik a zeneakadémiára, de mivel ott abban az időben ilyen tanszak még nem volt, nem vették fel. Egy év komoly tanulás után 1920-ban bekerül Siklós Albert zeneszerzős osztályába, majd hamarosan Kodály-nál tanul. Abba a híres 13 tagú osztályba kerül, amelynek tagjairól diplomakoncertjük után maga a mester így írt: „Ezer éve Európához tartozunk. Ha nem akarjuk, hogy ezt kétségbe vonják – ami pedig nagyonis gyakran megtörténik -, magunkévá kell tennünk minden idők leggazdagabb örökségét, a nyugat-európai zenei hagyomány minden értékét...”

A vetés növekszik. Az önök konzervatívizmussal, mely a korlátozott német kisvárosé vagy a nemzetközi banalitásé, egy világkultúrán nőtt magyar konzervatívizmust szegeznek szembe. Mi a magunk lábában akarunk állni, az egész világ kultúrájából azt akarjuk felszívni, ami minket táplál, erősít. Amiből megtanuljuk a magunk lényegét minél teljesebben kifejezni. Nem akarunk többé zenei gyarmat lenni. Se német, se más. Megvan nekünk a magunk mondanivalója, a világ kezd már ránk figyelni.

A magyar zenét nem mi találtuk ki. Megvan az már ezer éve vagy még régebben. Mi csak tovább akarjuk őrizni a régi kincset, és ha olykor megadatik nekünk, gyarapítani.

Bizalommal tekintek a jövőbe. Egyre több munkatársunk nő fel ehhez a dicső műhöz, hogy zenében is megértsék és valóra váltsák nagyjaink jelszavát: magyarság és világkultúra.”

Bárdos szinte ugyanezt tette 17 évvel később lapja, a Magyar Kórus nyári számában. Tíz új karnagy című írásában a közönség jóindulatába ajánlja frissen végzett tanítványait a Zeneművészeti Főiskola egyházkarnagyképzőjéről. Antal György, Cser Gusztáv, Pallos Béla és mások (szigorúan betűrendben) kapnak olyan indítást, amilyent annak idején ő Kodálytól. Bárdos így kezdi a később személyre szabott ismertetőt: „A Zeneművészeti Főiskola évről-évről tíz egyház-

karnagyi oklevél került kiosztásra. Tíz új munkás áll munkába, tíz lelkes és fölkészült ifjú misszionárius indul el, hogy hirdesse az eszmét.”

Kodálnál tanulni egyenlő volt a népzenevel való végérvényes, örök életre szóló megfertőzőttséggel. Kodály nem szavakkal, hanem egész élete, munkássága példájával vezette növendékeit a népzene virágos mezejére, hogy aztán maguk már úgy boldoguljanak, ahogyan szeretnének. Bárdos és a népzene kapcsolatát nemcsak ez, hanem a cserkészethez való kötődése is erősítette.

13 évesen lépett a cserkészlet kötelékébe az I. kerületi Magyar Királyi Állami Főgimnázium (később Verbőczy, majd Petőfi Gimnázium) csapatába. Már az első év végén tábort szerveztek, ahol énekeltek, elsősorban népdalokat. Bárdos Lajos a családi éneklések mellett itt ismerte meg a népdalt. „...az országban a hetes számú cserkészcsapat fiú-férfi vegyeskara énekelt először népdalt” – emlékezik vissza egy kései interjújában. Gyakran átírt szöveggel, afféle „megcserkészített” népdalokat énekeltek. Hamarosan ő lett a Magyar Cserkészszövetség zenei vezetője és az ő szerkesztésében jelent meg a számtalan kiadást megért Magyar Cserkészek daloskönyve, benne a legszebb magyar népdalokkal.

A ma már ikonikusnak számító 101 magyar népdal c. zsebben elférő kis gyűjteményét 1928-ban adta ki. A könyvecskét átnézte és előszóval ellátta Kodály Zoltán. A szerkesztésben közreműködött Karácsony Sándor és Mathia Károly. Népszerűségét jól példázza, hogy 1945-ben a 7. kiadását érte meg. Összesen 35.000 példány fogyott el belőle. „Az anyag megcsinálta a maga útját, úgyhogy jó pár év múlva, 28-ban, megjelent a 101 magyar népdal kis

daloskönyvecske, ami 7 kiadást ért meg sok tízezer példányban.

Nem én allapítottam meg, hanem Szabolcsi és mások, hogy ez teremtette meg az országban a városi ifjúság körében is és azon keresztül azután a felnőttek körében is a népdaléneklést” - nyilatkozta később Bárdos.

Kodály az utolsó (akkor ezt még nem tudhatták!) kiadáshoz írta az előszavát: „Mikor először kezdtek szemembe tűnni erdőn-hegyen a barnainges csapatok, sokszor elgondoltam: mindenben rosszabb a mai diák élete, mint a mienk volt, de ezért az egyért érdemes volna cserélni vele” – Kodály rámutat a magyar népdal erejére és fontosságára is – „A magyar nyelv csak itt, ezekben a dallamokban éli a maga életét. Együtt támadt, vagy régen összeszokott dallam és szöveg: egymás szépségét és erejét fokozza. A romlásnak indult magyar nyelvérzék új erőre kap a velük való foglalkozástól.”

Bárdos tanácsokat ad az énekvezetőknek a dalok megfelelő egymáshoz illesztéséhez, a tempók megfelelő kiválasztásához. Karácsony Sándor pedig a függelékben ír a cserkészdal és az igazi, veretes magyar népdal közötti különbségről, megfelelő arányra int a két műfaj között. Népi dallamra énekelhető cserkészszövegeket („cserkészítés”) is közöl a kis könyv. A dalok sorrendbe állításánál elsősorban az egymás után való énekelhetőségre ügyelt Bárdos. A kis könyv éneklésre való, ráadásul zsebben elfér.

E kötet mintájára indult meg az ún. virágos sorozat, amelynek darabjaiban ehhez hasonló mennyiségű dalt tartalmaznak, és címüket egy-egy virágról kapták. 1952-ben látott napvilágot a Gyöngyvirág c. összeállítás, majd 57-ben a Százszorszép, Bárdos szerkesztésében. A Gyöngyvirágot Bárdos „lénárdaróci atyjafiainak” ajánlja. A kötet tartalmaz is 3 daróci dallamot, Bárdos gyűjtéséből. Ennek előszava is gyakorlati: szintén előadási, műsorba emelési javaslatokkal látja el az olvasót.

A Százszorszép c. kötet Kodály gyűjtéséből ad egy csokrot. „A sok vihartól romlásnak indult nemzet újjáépítéséhez a népzene hatalmas sarokkő. Mert a nép dala életet hirdet, el nem múló életet” – fejezi be később is sokszor idézett előszavát a Mester. Bárdos kapcsolata a népdallal katonáskorában csak erősödött. *Folytatták következők...*

Fehér Anikó

AZ ÖRÖKSÉG ÉLETERŐ

Hatalmas volt az érdeklődés a Csókán megtartott VI. Magyar Nemzeti Népdalkórus-fesztiválon. A KÓTA Aranypáva térségi és országos minősítőjére mintegy ötven kórus, zenekar, énekkettős és szolista jelentkezett Magyarországról és Vajdaság számos településéről. Az eseményt a helyi II. Rákóczi Ferenc Magyar Művelődési Egyesület szervezte.

A fellépők teljesítményét, produkcióját Varga Evelin népzeneész, az újpesti Erkel Gyula Zeneiskola népzene tanára, Szabó Gabriella újságíró, Birinyi József a HUSZ elnöke, a KÓTA társelnöke, Borsi Ferenc az Óbudai Zeneiskola és a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola tanára értékelte.

A találkozó kezdetén a Művelődési Ház csarnokában megnyitották a Birinyi-hangszergyűjtemény hangszereiből összeállított vándorkiállítását. Ezt követően zenész köszöntőt tartott Birinyi József népzeneész, népzene kutató illetve Hadházi Andrásné a Törő Gábor Hagyományörző Népdalkör Egyesület vezetője.

A fesztivál alkalmával megemlékeztek az aradi vértanúkról. A kórusok, szolisták és vendégek megkoszorúzták a II. Rákóczi Ferenc egész alakos szobrát a Szentháromság katolikus templom kertjében. A megemlékezésen jelen volt többek között Kun Ferenc a Rákóczi Szövetség alelnöke illetve Jerasz Anikó az MNT Végrehajtó Bizottságnak elnöke is.

Az esti gálaműsor után a közönség izelítőt kapott Birinyi József különleges élményt nyújtó hangszerebemutató műsorából.

A szakmai zsűri idén Csókán ítélte oda először a négy éve elhunyt Olsvai Imre kiemelkedő népzene kutatóról elnevezett díjat, amelyet a csókai KÓTA minősítőn azok az Aranypáva többszörös Nagydíjas Népzenei Együttesek vehették át, akik a tiszta forrásból merítve kimagasló színvonalon művelik, ápolják és éltetik a népzenei hagyományo-

kat. A rendezvényen ezen díjat a csókai II. Rákóczi Ferenc Magyar Művelődési Egyesület Rákóczi Férfikara *Fehér Attila* vezetésével, a püspökladányi Törő Gábor Hagymányörző Népdalkör Egyesülete *Hadházi Andrásné* vezetésével és a csókai Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület Csalogány Asszonykórusa, *Tóth Rozália* vezetésével vehette át.

Feltehetnénk a kérdést, miért vállalkozik a magyar művelődési egyesület, azon belül a férfikar erre a szervezési munkára? Talán éppen azért, mert a rendezvénynek ennyi érdeklődője volt, akik fontos-

nak tartják a népdalokat, valamint a magyar népi kultúrának és a helyi hagyományoknak az éltetését, továbbadását.

A rendezvényt támogatta: Bethlen Gábor Alap, Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, Csoóri Sándor Alap, Magyar Nemzeti Tanács, Rákóczi Szövetség, Művelődési és Oktatási Központ, Csóka Község Önkormányzata és a Csóka Helyi Közössége.

Targa Evelin

KÓTA ZENE VILÁGNAPI NÉPZENEI KONCERT ÉS STAFÉTAÁTADÓ ÜNNEPSÉG PÜSPÖKLADÁNYBAN

"Mert a dal összeköt bennünket, emberek!"

A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA és a püspökladányi Törő Gábor Hagymányörző Népdalkör Egyesület 2018. október 13-án 14 órától rendezte meg a Zene Világnapi Népzenei Koncert és Stafétaátadó Ünnepséget.

A rendezvényt az NKA támogatta.

Az igazán színvonalas rendezvénynek a Dorogi Márton Művelődési Központ adott otthont. Az ünnepség kezdeteként a szervező Törő Gábor Hagymányörző Népdalkör Egyesület, a Sárréti Népi Együttes és a Kossuth Olvasókör közösen énekelte el "A ladányi torony tetejébe" című népdalt. Majd *Rácz Endre* szerepi költő szavalta el az erre az alkalomra írt Pihenni tért a nyár című versét.

Bodó Sándor államtitkár, országgyűlési képviselő a rendezvény fővédnöke megnyitójában hangsúlyozta, mennyire fontos a magyar népzenei és a határon túli magyarság népzenei kulturális örökségének megóvása. A népzene, a néptánc összeköt bennünket, amire szép példa a jelen rendezvény is.

A magyar néphagyomány alkotta kultúrkinccs átadói az itt jelenlévő népzenei együttesek, énekesek- emelte ki beszédében *Hadházi Andrásné*, a Törő Gábor Hagymányörző Népdalkör Egyesület elnöke. "A szélben meglebben tizenkét szalag ma, / Mert a dal összeköt bennünket, emberek!", ahogy *Rácz Endre* írja.

A megnyitóbeszéd után *Birinyi József* népzenekutató, a KÓTA társelnökének előadása következett A hagyomány látvány és "hallvány" címmel. Az előadó elmondta fontosak az ilyen és ehhez hasonló ünnepi alkalmak, melyek kilépést jelentenek a profán hétköznapi világából. Igazi kihívás a hagyomány kétdimenziós képi és zenei világának filmes, zenei rögzítése, átadása az utókornak. Az előadást követően a meghívott helyi és vendégegyüttesek, szólisták zenei műsora következett. Debrecenből, Túrkevérről, Mezőtúrról, Budapestről, Hévízről és a határontúli, vajdasági Csókáról érkeztek előadók.

17 órától került sor az ünnepélyes stafétaátadásra. A **Népzenei stafétát** az idén a Csókai II. Rákóczi Ferenc Magyar Művelődési Egyesület Rákóczi Férfikórusa vehette át. A népzenei anyanyelv ápolásában, a népzenei kultúra továbbörökítésében közreműködő közösségek közös jelvénye – a középkori céhek mintájára – a staféta. A népzenei motívumokkal díszített stafétát – a szalagok elhelyezése után – *Márkus Gábor* püspökladányi alpolgármestere adta át *Zombori Csaba* csókai alpolgármesternek.

Végezetül a Tádé Ifjúsági Néptánc Együttes látványos koreográfiája zárta a gálaestet.

Tányér József

~ FELHÍVÁS ~

Tisztelettel kérjük Barátainkat és Pártolóinkat, hogy támogassák a KÓTA kulturális munkáját személyi jövedelemadójuk 1%-ával! Köszönjük!

Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA Adószám: 19660372-1-41

A PESARÓI HATTYÚ HALÁLÁRA

Rendhagyó utat járt be a 150 évvel ezelőtt elhunyt olasz zeneszerző, Gioacchino Rossini, amíg ifjúkorának kedvelt műfajától, az opera buffától, a világi vígoperától eljutott öregkori műfajáig, az egyházi miséig. A XIX. század közepének ez a jelentős zeneszerzője, akit szülővárosa, Pesaro után „pesarói hattyú”-nak is neveznek, élete első, kalandos 38 évében legalább ötven (zömében víg)operát írt, viszont a következő 38 évben egyetlen operát se komponált, mindössze néhány apró művet, egy Stabat Matert meg egy furcsa misét, a Petite messe solennette-et, a Kis ünnepi misét hagyta az utókorra. Mozgalmas életében nemcsak második 38 évi elhallgatása különös, hanem az is, hogy halála előtt négy évvel, 1864-ben mégiscsak megírja Petite messe solennette-jét, amelynek közvetlenül halála előtt a zenekari változatát is elkészíti, attól tartva, hogy a halála után valaki más rosszabb zenekari változattal boldogítja majd a világot.

Miséjének ez az első, nem zenekari változata Rossini további három művével és egy Verdi Requiem-részlettel együtt november 16-án a budaörsi Nepomuki Szent János templomban hangzott el a Rossini halálának 150. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi hangversenyen.

A Petite messe solennette-t főrangú házaspár barátai felkérésére, házi kápolnájuk felavatására 1854-ben komponálta a szerző. A címben szereplő „petit” szó tehát nem a mise rövid voltára utal – hiszen ez még a misék közt is hosszúnak számít, legalább nyolcvan perces és 14 tételből áll –, hanem az eredeti előadói apparátus kis, házi kápolnai méretére; 12 tagú kórusra, az ebből kiváló négy szólistára, két zongorára és a kor ízlése szerint harmóniumra íródott.

Hogy ezen az estén mégse 12 tagú együttes, hanem három – bár egyenként nem túl népes – kórus adta elő, ez Krasznai Gáspár karnagy jó döntése volt, aki ily módon alkalmazkodott a kápolnánál jóval tágasabb budaörsi templom akusztikai viszonyaihoz. Mivel mindhárom kórust ő vezeti, ennek számtalan előnyét élvezhettük. Például az egységes stílust és az egységes kórusének-hangzást. Ugyanakkor a három kórus időnkénti elegyítésével, majd olykori különválasztásával – néha a karzatról, néha az oltár elől szólaltatta meg őket, ami nem kis karnagyi bravúrt igényelt tőle, hiszen egyszerre előre és hátra is kellett beintenie – azt érte el, hogy ezáltal nemcsak teltebb, hanem színesebb, játékosabb hangzást is kaptunk, élénkebbé, franciásan könnyedé vált az előadás, pontosan az, amit Rossini művek stílusa megkívánt. (A stílushatást fokozta, hogy a művek nem magyar fordításban, hanem

eredeti nyelven hangzottak el.)

A három „összedolgozó” együttes a Budaörsi Sapszon Ferenc Kórus, a Fővárosi Énekkar és a budapesti Madách Imre Gimnázium Énekkara volt. A mise tételeiben (Kírye, a Qui tollis, az Offertórium a Sanctus-Benedictus az Agnus Dei) nemcsak az egész műre jellemző, különösségét adó, olykor majdhogynem szarkasztikus humorát, olykor operai harmóniafordulatait, olykor barokkos polifón fuga-szerkesztését vagy olykor a Palesztrina stílust idéző világát sikerült felidézni anélkül, hogy ezek az elemek bántóan szétvetették volna a művet. Így, egységbe gyúrva és átlényegítve kaptuk meg azt a stílust, ami a Rossini-miséét jellemzi.

A karvezetők számára is tanulságos, ízlésformáló stílus bemutatót kaptunk ezen az estén a valami másból, a nem megszokottból: a magyarországi kórusiskolák, kórusműhelyek zömének hangzásbeli és karvezetői stílusától eltérő olaszos-franciás vezénylési stílus és hangzásvilág jelent meg itt, amellyel nagyszerűen harmonizált Krasznai Gáspár egyéni és karnagyi habitusa, ízlésvilága. A harminchét életéve ellenére máris számottevő és sokféle zenei tevékenységben részes karnagy operai, zenekari vezénylési stílusát se megtagadva, a kolozsvári Zenelyceumból indulva az „otthonról hozott”, érzelemdús, finomságokra, hangulatokra, színekre érzékeny, gazdag kolorittal rendelkező kolozsvári kórusiskola vezénylési stílusának másságával kápráztatta el a hallgatókat. Üdítő volt ebben a más vezénylési stílusban és a karnagy által kinevelt három kórusa gyengéd, könnyed, mégis érzelemdús hangzásvilágában megmerítkezni. Honi karvezetők, ha akartok valami mást, ha frissítő fürdőt akartok venni az olaszos, a franciás stílusból, a kolozsvári kórusiskola hangzásvilágából, üljetek be Krasznai karnagy-tanár úrhoz, és nyissátok ki jól a fületek, a szemetek, mert nemcsak Rossini miséje más mint a megszokott misék, hanem a karnagy és kórusai stílusa is más, mint amit a magyar fül idehaza megszokott. Ez a mise nem a németes kórusiskola nyomdokain alakult ki, nem a nálunk szokásos schützti, bachi úton haladva fejlődött ki. A másik nagy utat, az olaszos-franciás utat, az olasz opera buffa és a francia nagyopera nyomdokait követi.

Mise és opera, hogy fér ez össze, nem szentségtörés, nem stílus gúnyolódás ez egy templomban?, hördülhetnénk föl, de a Petite messe solennette itt-ott tagadhatatlan operai hangzása és harmóniavilága ellenére is komoly mű, csak éppen a „másik utat”, az olaszos-franciás utat követi. Hogy más ez az út, mint a szokásos, ezt maga a szerző is érezhette, mert így vall miséje kéziratának ajánlásában: „Ajánlom szegény kis misémet az Úrnak. Vajon megszentelt lesz-e, vagy elátkozott? Én vígoperaszerzőnek születtem szívem szerint, amint ezt te is jól tudod. Kevés tudás, egy kis szív, ez minden. Vajon beengedsz ezzel a művemmel a Paradicsomba?” Hogy egészen biztosan bejutott, bizonyosság erre, hogy a Kis ünnepi misét időről időre műsorukra tűzik az együttesek, hanghordozón is rögzítik külföldön és idehaza egyaránt, néha a zenekari változatát, néha az eredetit.

A másik ok, ami miatt ajánlom, hogy látogassunk el Krasznai Gáspár világba, az szembeszökően kitartó, gondos figyelme, amellyel a jövő ifjúsággal igyekszik megismertetni és megszerettetni a komolyzenét, a kóruséneklést, hogy elősegítse belenövésüket a felnőttkórusokba. Vélhetőleg ezért nem adja fel több mint tíz éve középiskolás énektanári és középiskolás kórusvezetői pozícióját sem, pedig a

gyakorló kórusvezetők jól tudják, milyen nehéz egyszerre három kórust vezetni, amelyek közül az egyik ráadásul ifjúsági, iskolai kórus. Nyilván azt is tudja, hogy ezzel a korosztállyal könnyebb megszerettetni a komolyzenét, könnyebb „előnevelni” őket a későbbi felnőttkórusokba, – ha a könnyebben emészthető franciás-olaszos zenei stílus felé terelgeti őket, amely fülbemászó dallamai, a bel canto, az opera buffo, a francia nagyopera révén könnyebb és csábítóbb út, mint a németes zenei stílus útja. Elgondolása helyességét az eredményei igazolják, hiszen mindhárom kórusával sokfelé és sok sikert arat.

Nem véletlenül szenteltem ilyen hosszú részt a Rossini-mise kapcsán az olaszos-franciás stílus és a hozzá kapcsolható karvezetői-pedagógiai megfontolások összefüggéseinek. Ugyanis az eredményessége mérhető volt azon is, hogy ezen az estén is volt két olyan Rossini-részlet, amelyet fülbemászó dallamainak (no meg a kitűnő előadásnak!) köszönhetően kétszer is meg kellett ismételnit, a közönség vastapsával szomjúhozva követelte ki, hogy újból és

újból hallhassa a varázsos dallamokat.

A mise után következő másik két Rossini mű, a La charité – A szeretet (Madách-kórus, szóló: Burkus Boglárka) könnyed vidámsága és a Queleques Mesure de Chant Fun À mon pauvre ami Meyerbeer – Néhány gyászos ütem szegény Meyerbeer barátom emlékére (a két felnőttkórus férfikara), amely komor témája ellenére is megőrzött valamit a francia nagyoperák könnyedségéből, dallamosságából, hiszen épp a francia nagyopera csúcsát jelentő ünnepelt, szeretve gyűlölt kortárs, Meyerbeer emlékét idézte. A rá következő Verdi Requiem részlet, a Libera me (Sapszon-kórus és a **Fővárosi Kórus**, szóló: *Érdi Gabriella*) kitűnően érzékeltette Verdi Rossinival való stílusbeli hasonlóságát, ugyanakkor különbözőségét, lévén ez is olaszos dallamosságával ragadott meg, de annál súlyosabb alakban. Végül az est negyedik Rossini műve, a Mózes című operájából elhíresült, ismert dallamú Preghiera – Ima (az egyesített három kórus, szóló: *Érdi Gabriella, Nagy Bernadett, Kuthi Krisztián, Illés Péter*) zárta a zenei francia pezsgőt, olasz chiantit egyaránt kínáló estet, amelyen ezúttal nem volt rajnai rizling. Az est sikerében kitűnő énekes szólisták – *Érdi Gabriella, Besenyei Éva, Burkus Boglárka, Nagy Bernadett, Kuthi Krisztián, Illés Péter* – valamint zongorán *Szabó Ferenc János*, harmoniumon *Pál Diána*, pergődobon *Hencz Kornél* működött közre.

Kocsis Klára

A BARTÓK BÉLA FÉRFIKAR BUENOS AIRESBEN

14 év után újra, az argentin fővárosba látogatott a Pécsi Bartók Béla Férfikar, Prof. dr. Lakner Tamás Liszt-díjas karnagy vezetésével. A színes és rendkívül színvonalas programsorozatukkal több estén át szereztek felejthetetlen élményeket az argentin és magyar zeneszerető közönségnek.

A turné első állomása egy Mesterkurzus volt az Universidad Nacional de la Artesben, ahol *Dr. Lakner Tamás* Kodály zenei nevelési koncepciójáról és férfikari műveiről tartott előadást, természetesen a magyar énekesek közreműködésével. A jelenlévő szakemberek nagy érdeklődést mutattak a rendezvény és kórusnak a Kodály Összkiadásban megjelent lemeze iránt.

Az első koncert augusztus 18-án az olivosi Hungária Egyesületben volt, ahol közös fellépésre került sor az argentin **Kodály férfikórus**sal és a **Hungária** női kórusával, akiknek a koncert előtt *Dr. Lakner Tamás* mesterkurzust tartott Kodály Zoltán kórusműveinek előadói praxisáról. Megható volt, hogy az argentin énekesek milyen lelkesedéssel énekelték nagy zeneszerzőnk műveit. A koncerten számos klasszikus csendült fel az argentin énekesekkel közös előadásban is, mint például a Karádi nóták, a Huszt, a Fölszállott a páva, a Katonadal, Bartók: Négy régi magyar népdal című művei. Az est további hangulatát a jó bordalok is fokozták, melynek során a karnagy biztatására a közönség is dalra fakadt. A koncert után a külhoni magyarokkal dalestet tartott az együttes.

A koncertsorozat következő állomása augusztus 19-én az egyik legrégebbi magyar közösségi házban, a Valentin Alsina Magyar Dalkörben volt. Az este folyamán Szent István tiszteletére a Basilica del Espíritu Santo-ban misét celebráltak, melynek magasztos hangulatát a kórus a közelgő ünnepre hangolva Kodály: Ének Szent István királyhoz c. művével alapozta meg. Majd a mise megfelelő pillanatában többek között elhangzott Mohay Miklós: Glóriája is. A szertar-

tás után Francis Poulenc, Charles Gounod, Franz Schubert művei mellett Kodály: Isten csodája, Esti dal, Semmit ne bánkódjál c. művei szóltak meg. A mise után a Mindszenty-numban, a magyar katolikus házban, vacsorával, villányi borokkal, hangulatos énekléssel várták az érdeklődőket. Szent István napján, augusztus 20-án teltházas koncertre került sor Argentína egyik legjelentősebb koncerttermében a Kirchner Kulturális Központban (CCK), ahol az érdeklődők izelítőt hallhattak a magyar férfikari irodalom legjavából Bartók, Kodály, Bárdos, Orbán műveiből. A koncert végén könnyedebb dallamokkal is kedveskedtek a közönségnek, mely állva tapsolta meg a kórus magas színvonalú teljesítményét.

A programsorozat utolsó állomásaként az Argentin Magyar Nagykövetségen a magyar kolónia és diplomáciai testületek képviselői hallhatták az együttest. Repertoár itt is igen színes volt, a klasszikus magyar kórusművektől, a bordalokon át Brahms: V. Magyar táncáig. A művek történelmi háttéréhez pedig *Dr. Gelényi Csaba* nagykövet úr adott kiegészítést.

A **Bartók Béla Férfikar** énekeseire a sok kimagasló nemzetközi versenysiker mellett az ilyen utazások is hasonló motiváló erővel hatottak. A diaszpórában élő magyarság önszerveződési törekvései, a magyarságtudat rendíthetetlen megőrzése erősíti nemzeti identitásunkat is. Elégedettség érzetét kelti, hogy ehhez magas színvonalú művészi teljesítményével a **Bartók Béla Férfikar** is hozzájárulhatott.

Hoffner Tibor

a Bartók Béla Férfikar tagja.

A zszurnaliszták „kis színes” helyett igazi „nagy színes” kaptam augusztusban a Festetics kastélyban, a Tükör-teremben. Tillai Aurél és a Pécsi Kamarakórusa ajándékozott meg ezzel. A „nagy színes” abból adódott össze, hogy itt vendégszerpeltek a pécsi énekesek egy forró, csillagfényes augusztusi estén, amikor a lélek másra se vágyik, mint átadni magát a szongító, andalító, varázslatos ének hangjainak a zsárga hatalmas ablakszárnyak mellett, beszívni a meleg augusztusi este illatát, zenét hallgatni, az egyik legnagyobb kórusunkat az egyik legnagyobb karnagyunk előadásában az egyik leggyönyörűbb főúri magyar kastélyunk tükröktől és kristálycsillároktól, aranyozott puttóktól ékes közegében, – nos, ez az esztétikai élvezetek végtelenségig halmozása, – maga a „nagy színes”.

A keszthelyi Festetics kastély történelmi, nagyúri zenei múltja okán amúgy híres az ilyesfajta dúsan bearanyozó örömsztogatásról. Folytatva a hagyományokat, ma is minden évben rendszeresen itt tartják a nyári barokk zenei fesztivált, ahol kosztümös szereplők, hangszeresek, kórusok, tanárok, művészek, karvezetők vesznek részt – megint csak az esztétikai élvezeteket halmozandó. Idén se volt ez másképp, júliusban alighogy véget ért a kastélyban és udvarán a barokk fesztivál, máris ott loholt a sarkában a következő „nagy színes”: a **Pécsi Kamarakórus** mostani fellépése. Ebben a kastélyban még az ősz eleje is tartogat más koncertet.

Csupán halkan jegyzem meg, minden kórus, karnagy és hangversenynek helyet adó intézmény okulására, hogy ingyenes volt a pécsiek Tükör-terembei koncertje, ami mindenki számára elérhetővé tette a nem mindennapi magas színvonalú zenei élvezetet. Ez esetben nem bizonyult igaznak a régi rosszmájú népi bölcsesség, miszerint az emberek nem sokra becsülik azt, ami ingyen van. Itt épp fordítva történt: épp a zeneileg leggazdagabbak és legértékesebbek engedték meg maguknak, hogy nagyúri módon két kézzel, ingyen szórják a zenei kincseiket.

Ez a kórus és karnagya eddig elért eredményei és rendkívül magas szintű szakmai teljesítménye után – majd hetven díj – fenn a csúcson, olyan magaslatokon jár, ahol most már megengedheti magának, hogy a csúcsra jutás előtti évtizedek feszes láza, sietős igyekezete után kiélvezze a pillanatok örömeit is, ízlelve az élvezetét lelje saját előadásában. Teszik ezt tudatosan, a karnagyukat követve, hiszen Tillai Aurél Kossuth-díja, a csúcs elérése óta tudatosan kapcsolnak derűsen kiélvezői üzemmódba: mostanában nyaranta ráérősebben időt hagynak a zenében való örömködésnek, tudatos terv szerint nyilván ezért járják körbe a Balatont, hogy az ottani településeken sorra hangversenyekeket adjanak a he-

lyi meghitt kis templomokban is. Adtak koncertet már Tihanyban, Boglárán, Füreden, Máriafürdőn; Lellén és Kőröshegyen többször; és Keszthelyen, ha jól számolom, most harmadízben énekeltek. Mindennemű didaktikus szájbarágás nélkül ezzel is példát adnak más kórusoknak, hogy a hazai kórusélet, a közönség javát szolgálja, egyúttal a saját dicsőségüket is ápolják azzal, ha a saját környező kisebb világukat is tudatosan, szisztematikus terv szerint járják be ingyenes koncertkörutakon, pusztán élvezetből, nem versenyezve senkivel. Nem feltétlenül kell a földgömb másik felére loholni a dicsőségért, a szakmai elismerésért és főként az éneklés örömeért. A szépségekben gazdag Balaton környéke is megadja ugyanazt.

És most nézzük, mit kaptunk a pécsiektől ezen az estén, mit és hogyan találtak fel nekünk, a hallgatóságnak ezt a zenei ínycsakomát a kóruséneklés avatott apostolai. A kórus és a karnagy teljesítményét aligha lehet megfelelőbb dicséző szóval illetni, mint hogy maga Zene volt, amit nyújtottak. És ahogy nyújtották, azt a tőlük megszokott nagyszerűséggel és kifinomult egyszerűséggel, eleganciával nyújtották. Jól tudván, hogy az igazán természetesnek, egyszerűnek látszó előadás mögött mindig bonyolult szakmai tudás rejlik.

Teltház volt. A Tükör termet amúgy sem nehéz megtölteni, éppen egy száz-százhusz fős lelkes kamarahangverseny nézőközönségére méretezték, pont akkorára, amekkorára az eredeti főúri építető szánta. Elég hely volt nemcsak az épp bekíváncsiskodó kül- és belföldi turistáknak, hanem a hallgatóság többségének is, amely évtizedek óta hűségesen és lelkesen kíséri kedves kórusát és karnagyát városról városra, fellépésről fellépésre, szerepeljenek az ország bármelyik sarkában.

Tillai Aurél professor emeritusi, pedagógusi vénájához méltó módon soha nem esetlegesen dobálja össze a műsorszámokat, most is így cselekedett. Úgy válogatott, hogy annak külön zenetörténeti és kortörténeti, sőt egyéni személyes magánéleti üzenete, mondhatni személyes ars poeticája is volt. Ráadásul minden egyes mű előtt pár mondatos ismertetőt adott. Hol a műről szólt, hol a kórus hőskorából villantott fel egy-egy szomorú vagy vidám, vagy a korra jellemző tragikomikus epizódot.

A műsorfüzetben a tudatos műsorszervezésnek nyomatékot adva Tillai Aurél elkülönített blokkokba csoportosította az előadandó műveket. Az első blokkba legkedvesebb zeneszerzője, a protestáns Schütz és Bach került, nyilván többrendbéli összetartozásuk okán. A másodikba – megint csak a közös összetartozás, a közös üzenet miatt – két saját szerzeménye, a nagyszabású, biblikus fájdalomról valló Stabat Mater és varázsos dallamvilágú 42. genfi zsoltára került együvé Kodály – Ady versére írott – Akik mindig elkésnek című kórusművével és a Jézus és a kufárokkal, lévén mind a négy műnek hatalmas, feszítő biblikus üzenete, történelmi mondanivalója a keresztény magyarság számára. A harmadik blokk a romantikusoké volt. A négy megszólaltatott romantikus zeneszerző – Mendelssohn, Schubert, Grieg, Rossini – művei a természet változékonyságától, az emberi élet végén Szűz Máriához, Krisztushoz eljutásról szólnak. Mendelssohn felcsendülő Herbstliedje így nem csupán a természetben elandalodást jelenítette meg, hanem egyúttal az emberi út végéről is szólt. Tillai Aurél aligha véletlenül választotta éppen a pécsi kötődésű osztrák zeneszerző, Lenau versére írott Herbstliedet, amelyben így ír a költő: „Mily gyorsan véget ér a tavasz, télbe fordul, akár a boldogság szomorú csöndbe...” A másik megszólaló romantikus, Schubert An die Sonne kórusművének szövegében pedig ezt halljuk:

„Nap, Világ királynője”, majd a vers csattanójaként: „Bölcs vagyok – keresztény vagyok.” Kell-e ennél világosabb karnagy-i üzenet? Ám ez utóbbi üzenetet már *Halmi Gábor*, az ifjú pécsi Tillai-tanítvány karnagy közvetítette, ugyanis ezt az egy számot ő vezényelte, mesteréhez méltóan. Ugyanilyen világos üzenetként szólalt meg Grieg csodálatos és ismert dallama, a kórusok műsorán gyakran szereplő Ave maris Stella és az ugyancsak ismert és gyakran hallható Rossini Salve o Vergine Marie is. A negyedik blokkot a moderneknek szentelte Tillai Aurél, egy kortárs angol zeneszerző Rutter (*The*

Lord bless you) és Orbán György egy műve képviselte volna őket, ám az éjszakába forduló este nem enyhülő forrósága addigra addigra annyira kitikkasztotta a kórust és karnagyát – hogy az Orbán mű (*Mundi renovatio*) helyett egy könnyedebbet, Mendelssohn 42. zsoltárát adták elő. Tillai Aurél ismerve minden bizonnyal még ez se volt véletlen változtatás, mert így kétféle 42. zsoltár hangzott el ezen az estén, egy romantikus (Mendelssohné) és egy modern (Tillaié), ezáltal lehetőséget kaptunk összehasonlítani őket. Bevallom, én nem bántam, hogy a műsorfüzettől kissé eltérően végül romantikus felhanggal zárult az este, hiszen a „nagy színesbe” ez is jól beleillett. Ebben szerepe volt a kitűnő zongorakísérőnek, Tóka Ágostonnak is.

Kocsis Klára

TEHETSÉGGONDOZÁS KODÁLY SZELLEMÉBEN A HAZAI KÖZOKTATÁSBAN

K. Udvari Katalin a 30 órás akkreditált tanári továbbképzési programról

A képzés helyszíne: ELTE BTK Zenei Tanszék 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F-ben volt.

A képzési program kidolgozásának előzménye

„A zenei nevelés igazi eredményei csak évtizedek múltán érzékelhetők nagyobb mértékben. Addig is minél többen, minél többször énekeljenek fiatalok, felnőttek.” (Kodály Zoltán, 1964) A Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület a megalapításakor, 15 évvel ezelőtt, működésének céljaként fogalmazta meg „Kodály Zoltán zenepedagógiai hagyományának ápolását, és a közoktatásban való hasznosításának elősegítését.” Ennek jegyében terveztük meg és állítottuk össze először 2010-ben, majd második alkalommal 2016-ban Tehetséggondozás Kodály szellemében elnevezéssel 30 órás, akkreditált, tanár-továbbképzési programunkat, az ELTE BTK Zenei Tanszékével együttműködve.

Milyen eredmény indította el a képzési program kidolgozását? Egy Kodály Zoltán emlékére meghirdetett szakalapítványi felhívás, 1998-ban, ami az ének-zene tagozatos iskolák több évtizedes nevelő-oktató munkájának történeti összegezését kérte. Jómagam „A végzett növendékek utóélete” témakörben készítettem el dolgozatomat „A legelső voltunk” címmel, és nagy örömmre és meglepetésemre, az országos pályázat első díját nyertem el.

Az összegyűjtött anyag „Psalmus Humanus” Ének – Zenei Általános Iskola Kecskemét, 1950. címmel, könyv formájában is megjelent 2000-ben, az iskola megalapításának 50. évfordulója tiszteletére, a Püski Kiadó gondozásában.

A zenepedagógia-történeti kutatómunka során számos kiváló szakemberrel kerültem kapcsolatba, és általuk, évek óta eredményesen működő, ám mégis csak szűk körben ismert művészetpedagógiai műhelyekről szerezhettem tudomást.

Ezután a következő kérdés foglalkoztatott: hogyan lehetne munkájukra szélesebb körben is felhívni a figyelmet? Kodály egykori iskolámban tett óralátogatásai ehhez például szolgáltak.

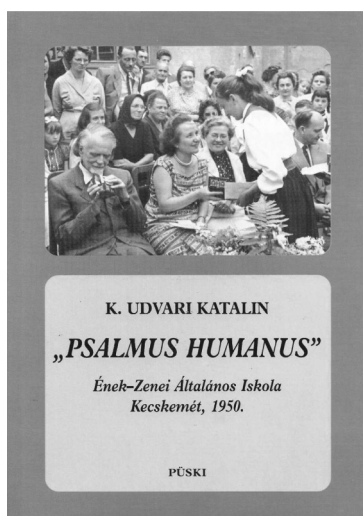
Feljegyzések, valamint volt tanárain visszaemlékezései őrizték meg Kodály Tanár úrnak az iskolai óralátogatásokhoz fűződő munka-

módszerét, miszerint énekóráinkat végighallgatta, és csak az óralátogatást követően, az órát tartó tanár jelenlétében nyilvánított véleményt, ezzel alkalmat adva a jelenlévők közötti szakmai véleménycserére. Ennek mintájára hospitálás jellegű látogatásokat szerveztünk egy volt iskolatársammal 2000 és 2001 fordulóján: „A Kodály-módszer adaptációs lehetőségeinek keresése az ezredfordulón” címmel. Mindig a saját iskolájukban és környezetükben mutattuk be a korábban kiválasztott művészetpedagógiai műhelyeket, nyolc szakmai nap keretében.

Véleményezésre a legmagasabb szintű szakmai grémiumot kértük fel, többek között (abc-sorrendben): dr. Barkóczi Ilonát, az ELTE BTK Pszichológiai Intézetének emeritus professzorát, *Erdei Pétert*, a Kecskeméti Kodály Intézet igazgatóját, *Gadányi Györgyöt*, a Képzőművészeti Egyetem tanárát, *Laczó Zoltánt*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docensét, zenepszichológust, *Szőnyi Erzsébetet*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárát, valamint *dr. Vekerdy Tamást*, a Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ Alternatív Igazgatóságának igazgatóját. A Psalmus Humanus program védnökségét

Falvay Sándor zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem akkori rektora vállalta fel.

A bemutatók megvalósítását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és az Oktatási Minisztérium támogatta. A művészetpedagógiai műhelyek látogatásainak tapasztalatai egy újabb kiadványban kerültek összefoglalásra és dokumentálásra: „Psalmus Humanus” Hagomány és megújulás a kodályi zenepedagógiában címmel, ami ismételten a Püski Kiadó jóvoltából jelent meg 2002-ben.

A több éves közös munka során megismert és a kodályi zene-pedagógia iránt elkötelezett szakemberekkel, Psalmus Humanus elnevezéssel 2002 tavaszán megalapítottuk Művészetpedagógiai Egyesületünket. Az Egyesület tagjai a művészeti nevelés széles palettáját képviselik, óvodától az egyetemig, és általában több diplomával rendelkeznek.

Még ebben az évben *Solymosi Tari Emőke* zenetörténész tanár meghívást kapott az International Society for Music Education – ISME 2002. augusztus 11. és 16. között a norvégiai Bergenben tartott konferenciájára, Psalmus Humanus integrált művészetpedagógiai programunk bemutatására, és ide már magával tudta vinni Fehér Anikónak, a Duna Televízió munkatársának az egyesület munkájáról Psalmus Humanus: „**Megmarad a fatörzs, csak új lombot kap.**” (Kodály Zoltán) címmel készített 40 perces dokumentumfilmjét.

Egyesületünk megalakulása óta a kodályi zenepedagógia jelentőségét művészeti nevelési konferenciák és szakmai napok rendezésével, könyvkiadványokkal igyekszik széles körben ismertté tenni. Nemzetközi konferenciákon vettünk részt, többek között két alkalommal ISME-konferencián (Bergen / Norvégia, Kuala Lumpur / Malajzia), a Nemzetközi Kodály Szimpóziumon (Leicester / Anglia), a Litván UNESCO Nemzeti Bizottság Európai és Észak-amerikai Térség Előkészítő Regionális Konferenciáján (Vilnius / Litvánia), majd az UNESCO 1. Művészeti Nevelési Világkonferencián (Lisszabon – Portugália): mindegyiken Solymosi Tari Emőke zenetörténész tanár képviselte egyesületünket, itthon pedig folyóiratokban megjelent újságcikkekkel, rádió interjúkkal népszerűsítette az Egyesület szakmai munkáját.

A konferencia Advocacy, Social, Cultural and Economic Impact, Teacher's Training, Teaching methods / New pedagogies, Children with Special Needs, New Media és Partnerships elnevezésű szekciói közül a Teaching methods / New pedagogies elnevezésű szekcióban mutatta be Solymosi Tari Emőke egyesületi tagunk a Psalmus Humanus integrált művészetpedagógiai programot

Dr. Bodnár Gábor egyesületi tagunk, aki a 2. UNESCO Művészeti Nevelési Világkonferenciának (Szöul) volt a meghívott résztvevője és programunk képviselője, az ELTE BTK Zenei Tanszékének vezetőjeként 2015 decembere óta biztosítja a képzési programunk helyszínét és megvalósításának zavartalan körülményeit.

2006-ban 60 perces magyar nyelvű DVD filmet készítettünk „**A zene mindenkié!**” (Kodály Zoltán) címmel, és 2007-ben elkészítettük a film angol, német és francia nyelvű változatát is a Magyar UNESCO Bizottság támogatásával. 2008 óta veszünk részt a Magyar Géniusz Tehetséggondozó Programban, majd később a Magyar Tehetséggondozó Szervezetek Szövetségének munkájában.

A „Tehetséggondozás Kodály szellemében a hazai közoktatásban” 30 órás akkreditált tanár-továbbképzési programunk összeállításánál csak a gyakorlatban már kipróbált, és évek óta eredményesen működő modell értékű pedagógiai módszereket vontunk be a képzésbe, Iránytűként tekintettünk az 1968 és 1972 között, Kodály Zoltánnal jelentős erkölcsi és anyagi támogatásával készült, és Barkóczi Ilona-Pléh Csaba professzorok által vezetett, pszichológiai hatásvizsgálat megállapításaira. (Többben tettek számunkra megjegyzést, hogy a vizsgálat megállapításai mára már idejét múltak és nem érvényesek. De ez helytelen megállapítás, mivel tudomásunk szerint ez a mai na-

pig a legnagyobb léptékű hazai vizsgálatosorozat, és a zenének, valamint a zenei nevelésnek az evolúció, illetve az egyedfejlődés, valamint a személyiség-fejlődés során betöltött szerepében az elmúlt néhány évtized jelentéktelen időszak.)

Barkóczi Ilona – Pléh Csaba: Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata. Kiadta a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet megbízásából a Bács Megyei Lapkiadó Vállalat, 1978. A vizsgálatosorozat zenei és nem zenei tagozatos osztályok, magas és alacsony szociális státusú tanulók fejlődését vizsgálta négy éven keresztül, többek között követve az intellektuális terület eredményeit, a kreativitás képességének az eredményeit, stb.

A 2004-ben a Psalmus Humanus Egyesület által rendezett Országos Művészeti Nevelési Konferencián Barkóczi Ilona professzor asszonyt is felkértük előadónak, aki beszámolt az általa vezetett kecskeméti pszichológiai vizsgálatokról.

Igen fontosnak tűnt a következőmegállapítása:

„Számunkra mégis talán a legfontosabb tanulság volt az, hogy a zenei képzés az alacsony státusú zenei osztályban az alacsony státus hátrányait igen sokban képes volt annyira kompenzálni, hogy a magas státusú és IQ-jú nem zenés osztály színvonalára emelte igen sok teljesítmény terén. Drámai volt viszont az alacsony, nem zenei osztály lemaradása az egész idő alatt.”

Előadásában azt is megjegyezte, hogy a korábbi eredményeket megerősítette *Sulyán Andrea*, az ELTE PPK Pszichológia Tanszékének zenei képzettséggel is rendelkező hallgatója, akinek 2001-ben készült diploma munkájában bemutatott új vizsgálati eredmények teljes mértékben összhangban voltak a régi kecskeméti adatokkal.

És „ha két mérés eredménye 25 év elteltével, más életkorban, és más intelligencia, valamint más kreativitás teszttel mérve megismételhető, akkor azt bizony tényként kell elfogadnunk.”

Egyesületünk tanár-továbbképzési programjának újszerűsége abban foglalható össze, hogy a kodályi hagyományokat megőrizve és korunk társadalmi és nevelési kihívásaira is választ keresve, differenciáltan kínál lehetőséget az iskolai művészeti neveléshez, a közoktatás területén.

Az írás az MMA „Mozgó dó...” A Kodály koncepció értelmezése a XXI. században címmel 2017. november 14-én a Pesti Vigadóban rendezett szimpóziumon elhangzott előadásnak bővített formája.

A konferencia-előadásokról készülő kiadvány előkészületben, szerkesztés alatt.

K. Udvari Katalin

a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület alapító elnöke

Az alábbi beszámoló azért került ebbe a rovatba, mert e sorok írójának mesterei között meghatározó szerepe volt Adorján Ilonának. Az „egy kis technika” sorozat hangképzéssel kapcsolatos cikkei mind az őtőle kapott tudásra támaszkodtak, az ő örökségét szándékoztak tovább vinni, hiszen *Adorján Ilona* a magyar énekkultúra azon „munkásai” közé tartozott, akik számára nem csak a professzionális énekes képzés volt fontos, hanem a kóruséneklés és az iskolai éneklés színvonala is. Mindvégig figyelemmel kísérte, szakmailag támogatta ez irányú működésemet, kutatásaimat.

2018. szeptember 22-én volt tanítványai egész napos **Emlékkonferenciát** rendeztek *Adorján Ilona* tiszteletére. A konferencia célja az volt, hogy egyrészt

- hálával megemlékezzenek róla, a vele töltött felejthetetlen órákra,
- hogy számba vegyék, hogyan él tovább munkássága, tanítása a tanítványok jelenlegi munkáiban (szereplés, tanítás).

A konferencia méltó helyszínt kapott a Szabolcsi Bence Zeneiskola támogatásaként. Meglepetésként először maga *Adorján Ilona* köszöntötte a résztvevőket video-felvételről: a technika segítségével az 1996-os győri mesterkurzusának bevezetőjén mondottakat, a résztvevők üdvözlését hallhattuk-láthattuk.

Ezután műhelymunka következett: A Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola fiúkórusának 12 fős csapata bemutatót tartott, hogyan énekelnek be próbák, szereplések előtt. Vezetőjük, Tóth Márton karnagy úr, *Adorján Ilona* tanítványa volt több mint négy éven át, s hallhatóan életre szóló, megőrzött útravalót kapott tőle.

Majd három előadás következett:

- „Amit megőriztem és amit hozzátettem” (dr Bruckner Adrienne) – azaz a magánének oktatás és a csoportos énekképzés oktatásának azonosságai és különbségei
- A hangképzés kutatás legújabb eredményei (dr Altorjay Tamás) – beszámoló külföldi konferenciákról
- Ilonka néni emlékezetes „aranymondásai” (Németh Judit) – énektechnikai felfogásának alapvető tézisei, jól bevethető, jellegzetes megfogalmazásai.

Az ebédszünet előtt a fent említett győri kurzus vetítését folytatva, majdnem a teljes anyagot láthattuk, mely mindenki számára tanulságos volt. Tanítványai számára tudás frissítő ismétlés, a többi szakmabeli számára pedig értékes továbbképzés, melynek során kiadós elméleti bevezető magyarázat után fél tucat növendéket skáláztatott, hangképezett. Egy rövidebb audio felvétel is kapcsolódott ehhez a múltidézéshez: *Lax Éva* hozta el egy 1988-as ének órájának hangfelvételét, melyben szintén igen érdekes szakmai kincsek rejlettek Ilonka néni folyamatos instrukcióiban.

Délután három bemutató tanításon figyelhettük meg, milyen mőwdon folytatják, adják tovább a volt tanítványok az *Adorján Ilona* féle technikát. Élvezetes, jó hangulatú órákat láttunk *Márkus Erzsébet*, *Szüle Tamás* és *Temesi Mária* jóvoltából.

Utána ismét vetítés következett, „Tanítványok operaszínpadon” címmel. Ennek során *Szüle Tamás* Ariáné ariáját és jelenetét, *Temesi Mária* Aida ariáját, *Németh Judit* egyik bayreuthi előadásának jelenetét (Kundry), *Csonka Zsuzsanna* pedig Nedda ariáját énekelte. Mindenki olyan művet hozott, amit még Ilonka nénival dolgozott ki. Egyik egyszerűbb volt, mint a másik.

Kedves színfoltként a könnyű műfaj is teret kapott: a kávészünethez az Illényi Katica által előadott (audio felvétel) „Espresso” című kuplé invitálta a hallgatóságot.

Ezután kerekasztal beszélgetésen idézték fel szép emlékeiket, meghatározó élményeiket a hajdani énekórákról a volt tanítványok (*Altorjay Tamás*, *Csonka Zsuzsanna*, *Lax Éva*, *Márkus Erzsébet*, *Németh Judit*, *Kovács Ágnes* (levélben), *Temesi Mária*. Moderátor: *Bruckner Adrienne*).

Végül élő zene tette fel a koronát az egész napos programra: rövid koncertet adtak fele részben a tanítványok (*Szüle Tamás*, *Altorjay Tamás*, *Heiter Melinda*, *Kovács Ágnes* (felvételtől), fele részben a tanítványok tanítványai (*Koczka Tamás*, – *Szüle Tamás* növendéke –, ill. *Vincze Klára* – *Németh Judit* növendéke). Zongorán közreműködött: *Erdélyi Ilona*.

A koncertet Belváros-Lipótváros önkormányzata támogatta. A nagyszerű, jó hangulatú koncerten élmény volt hallgatni *Adorján Ilona* munkásságának élő folytatását, gyönyörű eredményét.

Dr Bruckner Adrienne

a konferencia szervezője

Egyes példányok (ára: 300,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)

Pécsen - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.)

Tatabányán Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben